

Пошук напрямів виходу з кризи соціал-демократичного руху Австрії

Владислав Парлюк, Маріупольський державний університет

Стаття присвячена кризі соціал-демократичних рухів в Західній Європі в XXI ст. Акцентовано увагу на еволюції Соціал-демократичної партії Австрії. Встановлено основне коло авторів, які займалися даною проблематикою. Дослідження умовно розділене на дві частини.

У першій частині показана тенденція зниження електоральної підтримки соціалістичних і соціал-демократичних партій Західної Європи, в тому числі і в Австрії. Виділяються загальні причини кризи соціал-демократів, специфіка втрати голосів Соціал-демократичної партії Австрії. Емпіричну основу даної частини статті становить офіційна електоральна статистика і деякі результати досліджень австрійського Інституту соціальних досліджень і консалтингу SORA. У другій частині в хронологічному порядку виділено і проаналізовано етапи модернізації ідеології і комплексної організаційної реформи Соціал-демократичної партії Австрії. Розглянуто основні положення нової політичної програми партії, структура і важливі моменти нового організаційного Статуту.

З'ясовано основні чинники, які виступили тригером до фундаментального оновлення Соціал-демократичної партії Австрії, особливості даного процесу. Результати дослідження можуть мати певну цінність для вчених, що займаються дослідженням соціал-демократичного руху, а також суб'єктів партійно-політичного життя.

Ключові слова: *політичні партії; криза соціал-демократичних рухів; електоральна криза; Соціал-демократична партія Австрії; популістські партії; політична програма; організаційний Статут*

The search of ways out of crisis of the Social Democratic Movement of Austria

Vladislav Parlyk, Mariupol State University

The article is devoted to the crisis of social democratic movements in Western Europe in the XXI century. Emphasis is placed on the evolution of the Social Democratic Party of Austria. Of great importance are the developments of such scientists who dealt with this problem, as K. Kholodkovsky, N. Rabotyazhev, A. Vilkov, G. Nidermyulbihler, G. Sidl, G. Moschonas.

The structure of the article is as follows. The first part shows a tendency to reduce electoral support for socialist and social democratic parties in countries such as France, the Netherlands, the United Kingdom, Germany, Sweden, Austria and Greece. The general causes of the crisis of the Social Democrats are highlighted. Firstly, in the conditions of depopulation of the population and globalization of production, the working class is being eroded, conditions which supported decades social democrats across the whole Europe disappear. Secondly, social democrats, addressing target audience ceased to consider its specifics. Thirdly, owing to the crisis phenomena in the EU, migration crisis, deepening of inequality there is a radicalization as right and left electorate.

The analysis of researches of the Austrian Institute of social researches and consulting of SORA indicates that the Social Democratic Party of Austria has ceased to be a «party of workers», its support base is currently voting more for the Austrian Freedom Party. Also the analysis of flows of voters between parliamentary parties (NET) of the last four electoral cycles in Austria states a steady trend of transition of bigger number of votes from social democrats to the right populists.

In the second part in a chronological order four stages of modernization of ideology and complex organizational reform of the Social Democratic Party of Austria which captured the period from May, 2014 to November, 2018 are allocated and analysed. The main provisions of the new political program of the party, in which the Social Democratic Party of Austria offers voters their vision of solving the problems of the 21st century, as well as the structure and important points of the new organizational Statute, are considered. The key points of the new program are the digital revolution, the fair distribution of work and working time, resources and opportunities, as well as education, social security, a dignified old age, the expansion of non-commercial housing construction, forced migration, environmental problems, in particular global warming. Important points of the new Statute include the strengthening of the role of ordinary members of the party, the possibility of obtaining guest member status for one year with the right to become a permanent member of the party, the expansion of thematic and project initiatives.

In conclusions major factors which acted as the trigger to fundamental updating of the Social Democratic Party of Austria, feature of this process are allocated. Results of a research can have a certain value for the scientists researching the social democratic movement and also subjects of party and political life.

Keywords: *political parties; crisis of social democratic movements; electoral crisis; the Social Democratic Party of Austria; populist parties; political program; organizational Statute*

Поиск направлений выхода из кризиса социал-демократического движения Австрии

Владислав Парлюк, Мариупольский государственный университет

Статья посвящена кризису социал-демократических движений в Западной Европе в XXI в. Акцентировано внимание на эволюции Социал-демократической партии Австрии. Установлен основной круг авторов, которые занимались данной проблематикой. Исследование условно разделено на две части.

В первой части показана тенденция снижения электоральной поддержки социалистических и социал-демократических партий Западной Европы, в том числе и в Австрии. Выделяются общие причины кризиса социал-демократов, специфика потери голосов Социал-демократической партии Австрии. Эмпирическую основу данной части статьи составляет официальная электоральная статистика и некоторые результаты исследований австрийского Института социальных исследований и консалтинга SORA. Во второй части в хронологическом порядке выделены и проанализированы этапы модернизации идеологии и комплексной организационной реформы Социал-демократической партии Австрии. Рассмотрены основные положения новой политической программы партии, структура и важные моменты нового организационного Устава.

Выявлены основные факторы, которые выступили триггером к фундаментальному обновлению Социал-демократической партии Австрии, особенности данного процесса. Результаты исследования могут иметь определенную ценность для ученых, занимающихся исследованием социал-демократического движения, а также субъектов партийно-политической жизни.

Ключевые слова: *политические партии; кризис социал-демократических движений; электоральный кризис; Социал-демократическая партия Австрии; популистские партии; политическая программа; организационный Устав*

Постановка проблеми та аналіз досліджень і публікацій.

Однією з особливостей політичного розвитку країн Заходу сьогодні – це трансформація їх партійних систем, характерними рисами якої є фрагментація політичного простору. Так, з початку XXI ст. в країнах Західної Європи виникло 69 партій, 47 з них брали участь у загальних виборах. Другою характерною рисою цього процесу є процес інституалізації антисистемної політики, антисистемні партії зміцнюють свій вплив, а в ряді країн, у тому числі і в Австрії, входять або підтримують коаліційні уряди. Одночасно йде процес еволюції ряду партій системного західноєвропейського мейнстріму [1, с. 21-23]. Перш за все мова йде про соціалістичні та соціал-демократичні партії, електоральні результати яких за останнє десятиліття істотно знизилися.

Як зазначає грецький вчений Герасімос Мошонас (грец. Γεράσιμος Μοσχονάς), процес занепаду соціал-демократичного руху є системним,

динаміка спаду складна і криза триває зигзагоподібно [19, с. 79-80].

У той же час російський вчений К. Холодковський (рос. К. Холодковский) зазначає, що в країнах Західної Європи труднощі, що зустрілися на шляху лівої і лівоцентристських політик, можуть носити тимчасовий характер, відображаючи, як це було раніше, у феномені політичних «гойдалок». Однак вчений говорить про те, що існують серйозні аргументи, які змушують думати, що на цей раз криза зачіпає сутність лівоцентристського курсу. Це перш за все збіг у часі поразок лівоцентризму у всіх основних країнах Західної Європи, яке навряд чи носить випадковий характер. Нарешті, серйозним аргументом проти зворотного руху політичних «гойдалок» є вихід на політичну арену Європи такого потужного суперника лівоцентристів, яким виступає зараз популізм [4, с. 31].

У свою чергу в інтерв'ю норвезькому онлайн-виданню «Nettavisen» експерт з європейських проблем, генеральний секретар Норвезь-

кого Атлантичного комітету Кейт Хансен Бундт (норв. Kate Hansen Bundt) висловила думку, що ослаблення позицій соціал-демократів в Європі може пояснюватися поєднанням структурних і політичних умов. При цьому структурні зміни пов'язані з розвитком технологій, глобалізацією та імміграцією з незахідних країн, в той час як політичні зміни – з відсутністю відмінностей між буржуазним і соціалістичним флангом в традиційних державах загального добробуту [12].

Член регіонального комітету Іспанської соціалістичної робочої партії (ісп. Partido Socialista Obrero Español) в Кастилії-Ла-Манча Максимо Діаса-Кано (ісп. Máximo Díaz-Cano) в своїй статті у впливовій загальнонаціональній газеті «Ель-Паїс» (El País) пише: «Соціал-демократія перебуває на нічийній землі і в критичній ситуації. ... [Вона] втратила компас ідеологічного дискурсу і заблукала. Вона знаходиться на території, яка не є природною для лівих демократів: проводить політику економічної настройки на основі диктату ринків, ... проводить фіскальну політику, яка потребує поліпшення – як в частині її справедливості і збалансованості, так і ефективності. І все це на тлі зростання недовіри громадян до партій. Соціал-демократія загубилася і громадяни не знаходять у неї відповідей» [3].

Кризові явища і основні тенденції еволюції європейської соціал-демократії досліджували в своїх роботах такі російські та зарубіжні вчені, як К. Холодковський, Н. Работяжев, А. Вілков, А. Орлов, Ю. Вялков, А. Галкін, С. Перегудов, М. Ентін, К. Крелль, Г. Сідл, Г. Мошонас, Д. Маркуенд, Г. Нідермюльбїхлер і інші. Серед вітчизняних вчених можна виділити напрацювання Ю. Тарана, В. Рябіки і Б. Грушецького. Однак більша увага приділяється вивченню партій даного напрямку в Німеччині, Великій Британії,

Греції, Франції, і в меншій мірі в Австрії.

Соціал-демократичну партію Австрії можна віднести до однієї з найсильніших соціал-демократичних партій Західної Європи, яка в XXI ст. переживає схожі кризові явища, як і інші партії, що розглядаються вищевказаними авторами. Вона одна з перших, яка почала своє фундаментальне оновлення, що виразилося в прийнятті нової політичної програми і вдосконаленого організаційного Статуту. Процес модернізації ідеології і комплексної організаційної реформи Соціал-демократичної партії Австрії в умовах електорального занепаду обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета дослідження полягає у виявленні причин кризи Соціал-демократичної партії Австрії як загальної тенденції соціалістичних і соціал-демократичних партій Західної Європи, а також виділення і аналіз етапів процесу модернізації ідеології партії та комплексної організаційної реформи.

Виклад основного матеріалу.

Фактично, у багатьох європейських країнах, включаючи Австрію, ми спостерігаємо кризу соціал-демократичного руху. Так, якщо у 2000 р. соціал-демократи чи соціалісти входили в уряди у 10 з 15 країн ЄС, то сьогодні, після нищівних поразок для лівих у Франції, Голландії, Німеччині, Австрії та Чехії, вони представлені тільки у 6 урядах з 28 держав-членів ЄС, більшість з яких знаходиться на європейській периферії – Мальта, Португалія, Румунія, Швеція, Словаччина та Німеччина [28].

Рис. 1. відображає тенденцію електоральної кризи багатьох соціал-демократичних партій в Західній Європі, які перебували в урядовій коаліції, часто очолювати уряд. Парламентські вибори, що пройшли в ряді країн у 2017–2018 рр., залишилися в історії соціал-демократичного руху як невтішні.

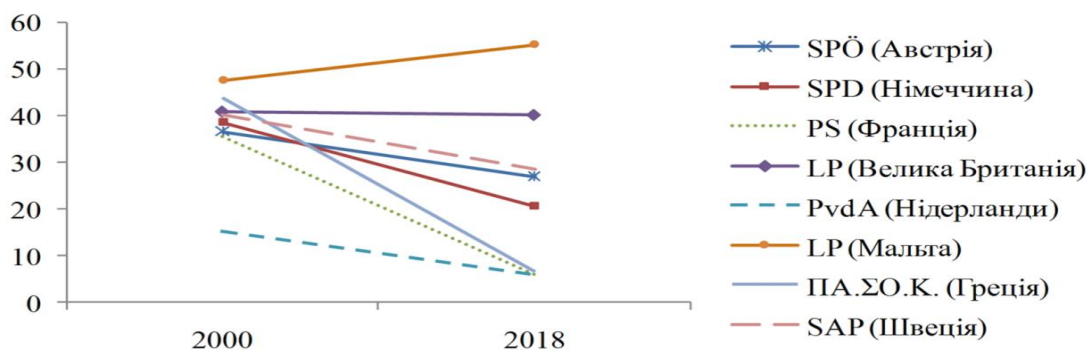

Рис. 1. Перші та останні результати окремих соціалістичних та соціал-демократичних партій на парламентських виборах в Західній Європі в період з 2000 р. по 2018 р., у %

Джерело: складено автором за даними [5; 6; 7; 8; 9].

Так, відразу три партії – Соціалістична партія Франції (фр. Parti Socialiste, PS), нідерландська Партія праці (нід. Partij van de Arbeid, PvdA) і Соціал-демократична партія Німеччини (нім. Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD) показали гірші результати з часів закінчення Другої світової війни – 5,68% у другому турі (парламентські ліві отримали 7,49%), 5,7% і 20,5% відповідно. Підтримка Загальногрецького соціалістичного руху (грец. Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα - ΠΑ.ΣΟ.Κ.) впала з 43,79% у 2000 р. до 6,29% у вересні 2015 р. і сьогодні партія ледь грає якусь роль. Лейбористська партія Великої Британії (англ. Labour Party) слідувала такій же понижувальній тенденції, але на виборах 2017 р. змогла отримати 40,0% голосів, тим самим збільшивши частку голосів на 9,6% у порівнянні з 2015 р., наблизившись до свого результату 2001 р. Незважаючи на те, що Соціал-демократична робітничка партія Швеції (швед. Sveriges socialdemokratiska arbetarepartiet, SAP) очолює уряд країни, спостерігається деякий електоральний спад: у 2002 р. партія отримала 39,9% голосів, а в 2018 р. - 28,26 %. Винятком з цієї тенденції можна назвати правлячу Лейбористську партію Мальти (англ. Labour Party, мальт. Partit Laburista), яка утримує свої позиції і трохи поліпшила свій результат, отримавши на останніх виборах 55,04% голосів. Однак можна говорити про те, що загальна картина свідчить про зниження підтримки соціал-демократичних партій в Західній Європі, в тому числі і в Австрії.

Соціал-демократична партія Австрії (СДПА; нім. Sozialdemokratische Partei Österreichs, SPÖ) є однією з найбільших політичних сил лівого

спрямування в країні. Партія пройшла свій шлях від успіху у 70-80 рр. ХХ ст., коли частка голосів за партію становила в середньому близько 50% до партійної кризи у 2013 р., коли історичний мінімум склав 28,8% голосів. На президентських виборах 2016 р. кандидат від партії Рудольф Хундсторфер (нім. Rudolf Hundstorfer) набрав всього 11,28% голосів, не пройшовши до другого туру. Незважаючи на те, що на виборах до Національної ради 2017 р. СДПА зайняла другу позицію, отримавши 26,86% голосів, партія пішла в опозицію, поступившись своїм місцем в парламентській коаліції правопопулістській Партії Свободи (АПС, нім. Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ).

Аналіз потоків виборців між парламентськими партіями (НЕТТО) останніх чотирьох виборчих циклів в Австрії дає нам можливість виділити специфіку втрати голосів СДПА. Так, якщо в Німеччині голоси соціал-демократів переходили до вкрай лівих і правих, у Франції – центристів і вкрай лівих, а в Нідерландах – до всіх точок спектра [18], то в Австрії спостерігається стійка тенденція переходу більшої кількості голосів до правих популістів. Згідно рис. 2. з виборців СДПА в 2002 р. 99000 в 2006 р. віддали свої голоси партіям «Альянс за майбутнє Австрії» (АБА, нім. Bündnis Zukunft Österreich, BZÖ) і АПС; 227000 виборців, що проголосували в 2006 р. за СДПА, в 2008 р. проголосували за АБА і АПС; 56000 виборців СДПА в 2008 р. віддали перевагу АПС і партії «Команда Штронаха для Австрії» (нім. Team Stronach für Österreich, FRANK) в 2013 р.; 141000 тих, хто голосував в 2013 р. за СДПА, в 2017 р. віддали свої голоси АПС.

Рис. 2. Походження голосів СДПА: втрати та придбання

Джерело: розраховано та складено автором на основі даних [24].

Таким чином, ми бачимо, що СДПА більше втрачає голосів своїх виборців, ніж отримує від інших партій. Винятком є парламентські вибори в 2017 р., в яких не брали участь партія «Команда Штронаха для Австрії» і АБА, яка почала втрачати свої позиції після трагічної смерті 11 жовтня 2008 р. свого лідера Й. Хайдера в автомобільній катастрофі. Також в результаті партійної кризи «Зелені – Зелена альтернатива» (Зелені, нім. Die Grünen – Die Grüne Alternative, GRÜNE) не пройшли в парламент. Частина голосів виборців цих партій в 2017 р. перейшла до СДПА. При цьому 32000 виборців СДПА 2013 р. проголосували в 2017 р. за «Список Петера Пільца» (нім. Liste Peter Pilz, PILZ), першу в австрійському партійному ландшафті партію лівого популістського спрямування, створеної 26 липня 2017 р., що за останні чотири виборчих циклу є максимальною часткою віддачі голосів соціал-демократів парламентським лівим партіям, до яких належали раніше тільки Зелені.

У кожній державі виділяють різні, індивідуальні причини цього розвитку. Але існують і спільні коріння, що пояснюють кризу, з якою

стикаються соціалісти і соціал-демократи в багатьох країнах. По-перше, партії втратили багатьох своїх основних виборців. Європейська соціал-демократія, яка народилася з робітничого руху XIX ст., мала велику опорну базу, на яку вона могла б розраховувати при голосуванні. Зараз в умовах депопуляції населення і глобалізації виробництва відбувається процес розмивання робітничого класу, зникають умови, які десятиліттями підтримували соціал-демократів по всій Європі [22]. По-друге, соціал-демократи, звертаючись до цільової аудиторії перестали враховувати її специфіку. По-третє, внаслідок кризових явищ в ЄС, міграційної кризи, поглиблення нерівності відбувається радикалізація, як правого, так і лівого електорату. Австрійські соціал-демократи не є винятком - СДПА перестала бути «партією робітників», її опорна база в даний час більше голосує за АПС. Це підтверджує проведений нами аналіз досліджень австрійського Інституту соціальних досліджень і консалтингу SORA (див. табл. 1). Так, якщо в 2006 р. за СДПА голосували 51% виборців, що були робітниками, то в 2017 р. всього 19%, тоді як за АПС – 59%.

Таблиця 1.

Виборці СДПА і АПС за родом зайнятості / професії, у %

Рік виборів	2006 р.		2008 р.		2013 р.		2017 р.	
Назва партії	СДПА	АПС	СДПА	АПС	СДПА	АПС	СДПА	АПС
виборці за родом зайнятості / професії								
робітники	51	14	37	28	24	33	19	59
службовці	36	10	24	20	26	25	26	26
самозайняті	20	5	10	12	5	18	14	23
пенсіонери	39	11	38	18	34	17	39	16

Джерело: розраховано та складено автором на основі даних [24].

Таким чином, праві і ліві популістські партії в Австрії, як і в інших країнах Західної Європи, стали привабливими для груп, які традиційно підтримують соціал-демократів. І якщо соціал-демократи хочуть забезпечити собі міцне політичне і соціальне лідерство в Австрії у XXI ст., немає ніякого шляху, крім як фундаментальне оновлення партії. Це перезавантаження повинне охопити як мінімум два основних напрямки: 1) нова партійна програма, в якій СДПА формулює бачення себе і своїх політичних поглядів в майбутньому; 2) комплексна структурна відкритість і демократизація відділень партії.

Варто відзначити, що всі попередні програми СДПА приймалися за часів змін, які вимага-

ли фундаментальної переорієнтації соціал-демократії перед новими соціально-політичними викликами: після політичної організаційної угоди програма Лінца у 1926 р. шукала стратегію для принципово мінливих умов в демократичній республіці. Програма 1958 р., після війни і нацистського правління, була сформульована в контексті зароджуваного «економічного дива» і першої повномасштабної участі СДПА в боротьбі за політичну та економічну владу. У програмі 1978 р. розглядалися ключові проблеми, пов'язані з економічними, соціальними і екологічними невдачами в кінці «золотої ери капіталізму», і було розроблено бачення фундаментальних соціальних змін через призму «соціальної демо-

кратії». Винятком в цьому контексті була партійна програма СДПА 1998 р., яка представляла собою відносно оборонну програмну вимогу [20, с. 223]. Також структурно СДПА перейшла

в ХХІ ст. без істотних змін і мала потребу у відновленні, щоб зробити партію більш привабливою не тільки для її членів, кількість яких має тенденцію до зниження (див. рис. 3).

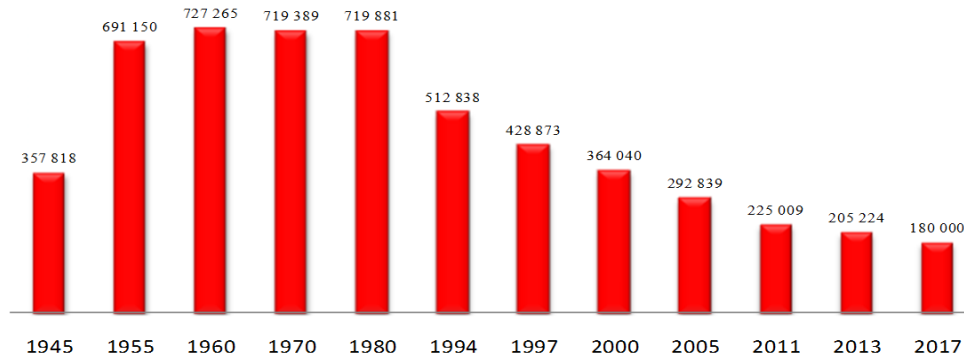

Рис. 3. Кількість членів СДПА

Джерело: складено автором на основі даних [23, с. 160; 31; 32].

Нова програма повинна була принести фундаментальні цінності соціал-демократичного руху в ХХІ ст. і дати відповіді на виклики сьогодення: міграційні процеси, добробут держави, процеси глобалізації. Мета СДПА, що стосується змісту і структури, полягала у врахуванні соціальних змін і позиціонуванні себе як партії, котра проводить сучасну, конструктивну, альтернативну політику [13].

З метою проведення організаційної реформи і оновлення партійної програми на 42-му Федеральному партійному з'їзді СДПА в жовтні 2012 р. було прийнято рішення почати нову і широкую дискусію про майбутню роль партії [11].

У процесі реформи СДПА, в результаті якої була прийнята нова політична програма партії і вдосконалений організаційний Статут, можна виділити ряд етапів.

Перший етап охоплює період з травня 2014 р. по червень 2015 р. [13], в ході якого відбувалося обговорення ідей нової програми і організаційної реформи партії. Відповідальними були призначені заступник голови фракції в парламенті (з 2013 р. по 2017 р.), а також керівник інституту Реннера Йозеф Кап (нім. Josef Cap) і Карл Блеха (нім. Karl Blecha), який очолював з 1999 р. по 2018 р. Союз пенсіонерів СДПА. За участю численних відділень партії вони підготували різні документи.

Так, вже в листопаді 2014 р. на 43-му партійному з'їзді СДПА керівник партії Вернер Файман (нім. Werner Faumann) дав старт до обговорення нової партійної програми і проекту

організаційної реформи, яка повинна була відповідати принципам відкритості, прозорості, демократичності і охоплювати всі партійні рівні [21]. Обговорення ідей і пропозицій по новій програмі стало першим етапом для розробки Дискусійного документа [14], проекту тексту програми [15], яку планувалося прийняти на партійному з'їзді у 2016 р. Що стосується організаційної реформи, то вже на 43-му з'їзді приймаються перші основні рішення. Зокрема, до Статуту [26] вносяться такі зміни, як: 1) для прийняття рішень виконавчих органів організації різного рівня, в тому числі і федерального, обов'язково враховується думка членів організації, якщо її висловлять не менш 10% (раніше 15%), опитування думки членів організації проводиться до прийняття рішення (розділ II, § 7 (2)); 2) в розділ IV був доданий новий параграф 56а про створення та функціонування Тематичної ради, яка буде збиратися в ті роки, коли не проводиться Федеральний партійний з'їзд, і буде обговорювати одну пріоритетну політичну тему, яку визначає Федеральний партійний виконавчий комітет. Також були представлені ряд пропозицій для подальшого обговорення реформи організаційної структури СДПА. Таким чином, результатом цього етапу стало прийняття деяких змін до Статуту СДПА.

Другий етап – з осені 2015 р. по літо 2016 р. – був присвячений обговоренню особливо важливих проблем, які повинні були відобразитися в новій політичній програмі з метою підготовки Дискусійного документа [13]. На партійному

з'їзді в 2016 р. планувалося прийняти нову програму і організаційний Статут. Але результати президентських виборів 2016 р. привели до турбулентності у СДПА, яка закінчилася відставкою канцлера В. Файмана та призначенням нового – Крістіана Керна (нім. Christian Kern), який став і лідером партії. Він прийняв проект Й. Капа і К. Блеха, назвавши його «акуратним, дуже цікавим текстом», концепція якого була скоріше основою для нової коаліційної угоди, але містила надто мало програмних положень, а К. Керн хотів побачити програму на майбутнє. Таким чином, він відновив і продовжив весь процес розпочатих реформ, призначивши відповідальною нового керівника інституту Реннера Марію Мальцніг (нім. Maria Maltschnig), яка повинна була в процесі обговорень структурувати попередні пропозиції, розділити їх на блоки і включити нові ідеї з метою зробити нову програму інноваційною та мужньою, а організаційну структуру партії більш відкритою [27].

К. Керн бачив завдання в тому, щоб об'єднати та інтегрувати різні думки за критерієм прогресивного розуміння політики і не приймати поділу між містом і селом. Ось чому він пропонував використовувати терміни «інновації і справедливості» та «захист і можливості» в якості базових тез обговорення нової програми партії. Йшлося про те, щоб отримати вигоду з можливостей глобалізації і розвитку технологій, забезпечуючи при цьому захист тим, хто його потребує; про модернізацію суспільства, сприяння інноваціям і в той же час забезпечення справедливості в широкому сенсі – з точки зору статі, здоров'я, освіти і рівня соціального захисту. К. Керн підкреслював, що нова партійна програма повинна бути створена в відкритому процесі, щоб соціальна більшість могла сказати: «Ось мої ідеї! Це моя партія! Вона представляє мої цінності!». Для цього були запропоновані різноманітні форми участі в обговоренні [16].

Проект програми став результатом третього етапу, який охопив період з осені 2016 р. по травень 2018 р. Так, 30 квітня 2018 р. партійним керівництвом був представлений Дискусійний документ, обговорення якого проходило з лютого по квітень. Критика і пропозиції були включені в проект програми, який був представлений 25 травня 2018 р. [13].

До Федерального партійного з'їзду, запланованого на жовтень 2018 р., СДПА пройшла через довгий дискусійний процес, де онлайн-дискусії проходили у всіх землях і округах. У дискусії

щодо програми взяли участь 16 000 членів, запрошених членів, співчуваючих і зацікавлених людей. Було написано більше 1500 конструктивних коментарів на створеній платформі для обговорення zukunftsprogramm.at і організовано понад 200 дискусійних заходів по всій Австрії, в тому числі з дружніми організаціями. Голосування, проведене в період з 25 травня по 29 червня 2018 р., показало, що 85% з приблизно 38 000 учасників опитування підтримали нову партійну програму, а всі запропоновані заходи щодо реформування партії були прийняті більш ніж на 70%. Особливістю було те, що вперше в історії СДПА всі 170 000 членів мали можливість проголосувати за положення нової організаційної реформи і програми партії, вибравши для себе найбільш зручний спосіб – або онлайн, зайшовши на платформу zukunftsprogramm.at, або особисто в офісі партії, або поштою [25; 30].

Але запланований партійний з'їзд відклали, так як у вересні 2018 р. К. Керн добровільно склав з себе повноваження керівника СДПА через необхідність концентрації своїх зусиль і діяльності на виборах голови Єврокомісії, які пройдуть в травні 2019 р. [2]. 24 листопада на 44-му Федеральному партійному з'їзді, який проходив під девізом «Нова сила. Новий дух» (нім. «Neue kraft. Neuer mut»), 97,81% голосами делегатів офіційно був обраний новий лідер партії – колишній міністр охорони здоров'я Австрії Памела Ренді-Вагнер (нім. Pamela Rendi-Wagner). Вперше у 130-річній партійній історії пост глави зайняла жінка, отримавши велику підтримку (для порівняння: у 2016 р. К. Керна підтримали 96,8% делегатів) [29]. На цьому ж з'їзді була затверджена нова партійна програма, розрахована на 20 років і проект резолюції «Майбутнє і успіх для народу Австрії».

Ключовими моментами нової програми є цифрова революція, справедливий розподіл роботи і робочого часу, ресурсів і можливостей, а також освіта, соціальне забезпечення, гідна старість, розширення некомерційного будівництва житла, вимушена міграція, екологічні проблеми, зокрема глобальне потепління. У програмі робиться акцент на те, що: СДПА була і є партією робітників і тих, хто потребує підтримки інших; СДПА виступає проти економічної системи, яка орієнтована не на людей і їх добробут, а виключно на отримання прибутку; виступає за соціальну демократію замість постдемократії. Підкреслюється важлива роль транскордонного співробітництва з прогресивними партіями,

громадськими рухами, громадянським суспільством і профспілками [17, с. 5-17]. У новій програмі СДПА представила своє бачення вирішення проблеми вимушеної міграції та інтеграції, яке виражається насамперед у боротьбі з причинами міграції та створення умов для існування в країнах-джерелах міграції [17, с. 19]. При цьому автори програми акцентують увагу, що ці обидві проблеми важливі, але їх не слід об'єднувати. Заявляючи «інтеграція перед імміграцією», перше питання полягає в тому, як у відкритому плюралістичному суспільстві Австрія може стати будинком для всіх людей, які проживають в ній. Питання про те, як ми можемо допомогти нужденним і забезпечити впорядкованість міграції, повинне розглядатися окремо [17, с. 51]. У програмі підкреслюється прихильність Женевської конвенції про біженців та гуманітарному зобов'язанню надати притулок біженцям від терору, насильства і війни, але виділяються деякі аспекти, а саме:

1) тим, хто шукає захисту, найкраще допомагати на місцях. Це означає сприяння створенню міжнародних об'єктів для біженців в сусідніх регіонах і країнах, а також підтримку зусиль з надання допомоги та інтеграції в країнах транзиту і приймаючих країнах глобального Півдня;

2) люди, які шукають захисту в ЄС, повинні бути справедливо розподілені відповідно до економічних показників і населення держав-членів.

Для вирішення даного питання СДПА виступають за європейську систему надання притулку з однаковими процедурами і стандартизованими послугами, створення і розвиток законних і безпечних маршрутів для біженців в Європу і функціонування захисту зовнішніх кордонів ЄС [17, с. 19].

Що стосується ставлення партії до процесів глобалізації, то вона вважає, що глобалізація зробила світ меншим, але не справедливим. Перед обличчям глобальних проблем, коли багато викликів можуть бути вирішені тільки на міжнародному рівні, потрібно діяти одночасно локально і глобально. Тому інтернаціоналізм соціал-демократії більш сучасний, ніж будь-коли [17, с. 17]. Таким чином ми бачимо, що в новій політичній програмі СДПА пропонує виборцям своє бачення вирішення проблем XXI ст.

У другий день партійного з'їзду відбувалося обговорення і голосування за всіма подальшими пропозиціями і резолюціями, у тому числі за новий Статут партії [10].

Структурно організаційний Статут СДПА 2018 р. відрізняється тим, що окремі питання,

що розглядаються в III і IV розділах в Статуті 2014 р., були винесені в окремі розділи, такі як «Право голосу», «Виборчий кодекс СДПА», «Федеральний з'їзд партії і федеральні органи СДПА». З метою залучення нових членів партії в організаційний Статут був доданий новий розділ, присвячений можливості отримання статусу гостьового члена строком на один рік з правом стати постійним членом СДПА (Статут, Розділ III, §15-§21). Також важливі моменти нового Статуту включають у себе посилення ролі рядових членів партії, розширення тематичних і проектних ініціатив, що може стати привабливим для політично активних молодих людей, які зможуть запропонувати свої ідеї та інші важливі положення. Незмінним залишилася квота жінок в 40% в складі всіх органів і при складанні списків кандидатів від партії на вибори всіх рівнів (Статут, Розділ V, §27 (п.1-2)).

Таким чином, прийняття нової політичної програми, а також внесення змін до Статуту стало завершальним етапом, що охопив період з травня 2018 р. по листопад 2018 р.

Висновки.

Викладене дозволяє зробити висновок – однією з помітних тенденцій в політичному житті Європи в XXI ст., в тому числі і в Австрії, є криза соціал-демократичних рухів. Їх нішу поступово займають праві і ліві популістські партії. У випадку СДПА такі фактори, як значне зниження кількості членів партії з 2000 р.; застаріла політична програма, яка не могла дати відповіді на головні, хвилюючі виборців проблеми XXI ст.; втрата голосів більшої кількості своїх виборців на користь правих популістських партій виступили тригером модернізації ідеології і комплексної організаційної реформи партії.

Соціал-демократична партія Австрії пройшла довгий шлях до оновлення своїх програмних установок і організаційної структури, який зайняв 4 роки. Можливо, однією з причин стала часта зміна керівників партії за період реформування, що не властиво для СДПА. Особливість цього процесу – це те, що вперше в історії СДПА нова партійна програма і організаційна реформа розроблялися відкрито і за положення могли голосувати всі члени партії. Відзначимо, що найбільша партійна реформа в історії Австрійської народної партії (АНП, нім. Österreichische Volkspartei, ÖVP) під назвою «Еволюція Народної партії», результатом якої стало прийняття нової основної програми і модернізованого організаційного Статуту, зайняла всього рік (з березня

2014 р. по травень 2015 р.), а сам процес, також як і у СДПА, був відкритим – відповідно до принципу «від низу до верху, а не зверху вниз». І якщо результати реформ АНП вже помітні були на виборах до Національної ради 2017 р., коли партія посіла перше місце, отримавши 31,47% голосів, а лідер – Себастьян Курц (нім. Sebastian Kurz) став Федеральним канцлером, то перші результати СДПА ми зможемо побачити лише на виборах до Європарламенту в 2019 р.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Вайнштейн Г. И. Трансформация западноевропейского политического ландшафта и институционализация антисистемной политики / Г. И. Вайнштейн // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2018. – № 5. – С. 17-28.
2. Впервые в истории SPÖ австрийскую партию возглавит женщина. Дата публікації: 25.09.2018. – Режим доступу: <http://austria-today.ru/?p=13059> (дата звернення: 10.10.2018).
3. Орлов А. А. Европейская социал-демократия: трудный путь к возрождению // *Ежегодник ИМИ – 2012 / А. А. Орлов*. – М.: МГИМО-Университет, 2012. – С. 12-32.
4. Холодковский К. Кризис левой политики / К. Холодковский // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2018. – Т. 62. – № 9. – С. 26-35. doi: 10.20542/0131-2227-2018-62-9-26-35
5. Электоральная география 2.0. – Режим доступу: <https://www.electoralgeography.com/new/ru/>
6. Αποτελέσματα Βουλευτικών Εκλογών. – Режим доступу: <http://www.ekloges.ypes.gr/>
7. Assemblée Nationale de France. – Режим доступу: <http://www.assemblee-nationale.fr/>
8. Bundesministerium für Inneres der Republik Österreich. – Режим доступу: <https://www.bmi.gv.at/>
9. Bundeswahlleiter. – Режим доступу: <https://bundeswahlleiter.de/>
10. Das neue Organisationsstatut SPÖ. – Режим доступу: <https://www.spoe.at/wp-content/uploads/sites/739/2018/12/Statut2018.pdf>
11. Das neue Programm der SPÖ. Дата публікації: 17.09.2014. – Режим доступу: <http://wienmachtprogramm.at/das-neue-programm-der-spoe>
12. Derfor sliter Europas sosialdemokrater. Дата публікації: 02.02.2018. – Режим доступу: <https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/--derfor-sliter-europas--socialdemokrater/3423411793.html>
13. Der Prozess // SPÖ Zukunftsprogramm. – Режим доступу: <https://zukunftsprogramm.at/prozess>
14. Diskussionspapier zum neuen Grundsatzprogramm. – Режим доступу: https://zukunftsprogramm.at/sites/zukunftsprogramm.at/files/attachments/diskussionspapier_zum_grundsatzprogramm.pdf
15. Entwurf für das neue Grundsatzprogramm der SPÖ 2018 // SPÖ Zukunftsprogramm. – Режим доступу: https://zukunftsprogramm.at/sites/zukunftsprogramm.at/files/programmentwurf_2018-08-07.pdf
16. Für eine konstruktive Politikalternative // SPÖ Zukunftsprogramm. Дата публікації: 19.02.2018. – Режим доступу: <https://zukunftsprogramm.at/article/fuer-eine-konstruktive-politikalternative>
17. Grundsatzprogramm SPÖ. – Режим доступу: <https://www.spoe.at/wp-content/uploads/sites/739/2018/12/Parteiprogramm2018.pdf>
18. Henley J. 2017 and the curious demise of Europe's centre-left / J. Henley // *The Guardian*. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/politics/ng-interactive/2017/dec/29/2017-and-the-curious-demise-of-europes-centre-left>
19. Moschonas G. Historical Decline or Change of Scale: The Electoral Dynamics of European Social Democratic Parties (1950–2009) / G. Moschonas, J. Cronin, G. Ross, J. Shoch // *What's Left of the Left: Democrats and Social Democrats in Challenging Times*. – Durham: Duke University Press, 2011. – P. 50-89. doi: 10.1215/9780822394518-003
20. Niedermühlbichler G. Politik neu denken. Die Reform der SPÖ in bewegten Zeiten // *Österreichisches Jahrbuch für politik 2016 / G. Niedermühlbichler*. – 2017. – 221-231 s.
21. Parteiorganisation / Leitantrag des 43. Ordentlichen Bundesparteitages ... 28./29. November 2014. – Режим доступу: https://www.spoe.at/sites/default/files/la_11_parteiorganisation.pdf
22. Pauly M. European Social Democracy Extinct? // *Social Europe*. – Режим доступу: <https://www.socialeurope.eu/pauly>
23. Sidl G. Die Transformation der österreichischen Sozialdemokratie: Doktorin Dissertation der Philosophie, University of Vienna. Fakultät für Sozialwissenschaften. 2013. 412 s. – Режим доступу: <http://othes.univie.ac.at/32609/>
24. SORA Institute for Social Research and Consulting. – Режим доступу: <http://www.sora.at/>
25. SPÖ-Bundesparteitag (6) – Brunner: «Die Zukunft beginnt jetzt» - Grundsatzprogramm ist Ergebnis eines großen Beteiligungsprozesses // OTS. – Режим доступу: https://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20181124_OTS0035/spoe-bundesparteitag-6-brunner-die-zukunft-beginnt-jetzt-grundsatzprogramm-ist-ergebnis-eines-grossen-beteiligungsprozesses
26. SPÖ Organisationsstatut 2014. – Режим доступу: https://www.politicalpartydb.org/wp-content/uploads/Statutes/Austria/AUSTRIA_SPOe_2014.pdf
27. SPÖ verschiebt Programm-Parteitag um ein Jahr // *Die Presse*. – Режим доступу: <https://diepresse.com/home/innenpolitik/5157392/SPOe-verschiebt-ProgrammParteitag-um-ein-Jahr>

28. Smyth P. Europe's crisis of social democracy // *The Irish Times*. – Режим доступу: <https://www.irishtimes.com/news/world/europe/patrick-smyth-europe-s-crisis-of-social-democracy-1.3421053>.
29. Sprung an die SPÖ-Spitze: 97,8 Prozent für Rendi-Wagner // *Kurier*. – Режим доступу: <https://kurier.at/politik/inland/am-sprung-zur-parteispitze-rendi-wagner-appelliert-ans-herz-der-spo/400333740>
30. Ziel übertroffen! // SPÖ Zukunftsprogramm. – Режим доступу: <https://zukunftsprogramm.at/article/ziel-uebertroffen>
31. Zirnig D. Entwicklung und Überblick: Parteimitglieder in Österreich. – Режим доступу: <https://neuwal.com/2014/11/23/entwicklung-und-ueberblick-partemitglieder-in-oesterreich/>
32. Zwischen Nutzen und Idealen // ORF. – Режим доступу: <https://orf.at/v2/stories/2399160/2399159/>

REFERENCES

- Vaynshteyn, G. I. (2018). Transformatsiya zapadnoevropeyskogo politicheskogo landshafta i institutsionalizatsiya antisistemnoy politiki [Transformation of the Western European political landscape and institutionalization of anti-system policy]. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya*, 5, 17-28 [in Russian].
- Vpervye v istorii SPÖ avstriyskuyu partiyu vozglavit zhenshchina (2018, September 25). [For the first time in the history of the SPÖ the Austrian party will be headed by a woman]. Retrieved from: <http://austria-today.ru/?p=13059> [in Russian].
- Orlov, A. A. (2012). Yevropeyskaya sotsial-demokratiya: trudnyy put k vrozozhdeniyu [European Social Democracy: the difficult path to rebirth]. *Yezhegodnik IMI – 2012*. Moscow: MGIMO-Universitet, 12-32 [in Russian].
- Kholodkovskiy, K. (2018). Krizis levoy politiki [Left Policy Crisis]. *Mirovaia ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniia*, 62 (9), 26-35. doi: 10.20542/0131-2227-2018-62-9-26-35 [in Russian].
- Elektoralnaya geografiya 2.0. [Electoral Geography 2.0]. Retrieved from: <https://www.electoralgeography.com/new/ru/> [in Russian].
- Αποτελέσματα Βουλευτικών Εκλογών. Retrieved from: <http://www.ekloges.yypes.gr/>.
- Assemblée Nationale de France. Retrieved from: <http://www.assemblee-nationale.fr/>.
- Bundesministerium für Inneres der Republik Österreich. Retrieved from: <https://www.bmi.gv.at/Bundeswahlleiter>. Retrieved from: <https://bundeswahlleiter.de/>
- Das neue Organisationsstatut SPÖ. Retrieved from: <https://www.spo.at/wp-content/uploads/sites/739/2018/12/Statut2018.pdf>
- Das neue Programm der SPÖ (2014, September 17). Retrieved from: <http://wienmachtprogramm.at/das-neue-programm-der-spo>
- Derfor sliter Europas sosialdemokrater (2018, February 02). *Nettavisen*. Retrieved from: <https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/-derfor-sliter-europas-sosialdemokrater/3423411793.html>
- Der Prozess. SPÖ Zukunftsprogramm. Retrieved from: <https://zukunftsprogramm.at/prozess>
- Diskussionspapier zum neuen Grundsatzprogramm. Retrieved from: https://zukunftsprogramm.at/sites/zukunftsprogramm.at/files/attachments/diskussionspapier_zum_grundsatzprogramm.pdf
- Entwurf für das neue Grundsatzprogramm der SPÖ 2018. SPÖ Zukunftsprogramm. Retrieved from: https://zukunftsprogramm.at/sites/zukunftsprogramm.at/files/programmentwurf_2018-08-07.pdf
- Für eine konstruktive Politikalternative (2018, February 19). SPÖ Zukunftsprogramm. Retrieved from: <https://zukunftsprogramm.at/article/fuer-eine-konstruktive-politikalternative>
- Grundsatzprogramm SPÖ. Retrieved from: <https://www.spo.at/wp-content/uploads/sites/739/2018/12/Parteiprogramm2018.pdf>
- Henley, J. (2017, December 29). 2017 and the curious demise of Europe's centre-left. *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/politics/ng-interactive/2017/dec/29/2017-and-the-curious-demise-of-europes-centre-left>
- Moschonas, G. (2011). Historical Decline or Change of Scale? The Electoral Dynamics of European Social Democratic Parties (1950-2009) in J. Cronin, G. Ross and J. Schoch (eds) *What's Left of the Left: Democrats and Social Democrats in Challenging Times* (Durham: Duke University Press), 50-85. doi: 10.1215/9780822394518-003
- Niedermühlbichler, G. (2017). Politik neu denken. Die Reform der SPÖ in bewegten Zeiten. *Österreichisches Jahrbuch für politik 2016*, 221-231
- Parteiorganisation (2014, November). *Leitantrag des 43. Ordentlichen Bundesparteitages ... 28./29*. Retrieved from: https://www.spo.at/sites/default/files/la_11_parteiorganisation.pdf
- Pauly, M. (2018, January 26). *European Social Democracy Extinct? Social Europe*. Retrieved from: <https://www.socialeurope.eu/pauly>.
- Sidl, G. (2013). Die Transformation der österreichischen Sozialdemokratie. (Doktorin Dissertation, University of Vienna). Retrieved from: <http://othes.univie.ac.at/32609/>
- SORA Institute for Social Research and Consulting. Retrieved from: <http://www.sora.at/>
- SPÖ-Bundesparteitag (6) – Brunner: «Die Zukunft beginnt jetzt» – Grundsatzprogramm ist Ergebnis eines großen Beteiligungsprozesses (2018, November 24). OTS. Retrieved from: https://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20181124_OTS0035/spoe-bundesparteitag-6-brunner-die-zukunft-beginnt-jetzt-grundsatzprogramm-ist-ergebnis-eines-grossen-beteiligungsprozesses

25. *SPÖ Organisationsstatut 2014*. Retrieved from: https://www.politicalpartydb.org/wp-content/uploads/Statutes/Austria/AUSTRIA_SPOe_2014.pdf
26. SPÖ verschiebt Programm-Parteitag um ein Jahr (2017, January 20). *Die Presse*. Retrieved from: <https://diepresse.com/home/innenpolitik/5157392/SPOe-verschiebt-ProgrammParteitag-um-ein-Jahr>
27. Smyth, P. (2018, March 10). Europe's crisis of social democracy. *The Irish Times*. Retrieved from: <https://www.irishtimes.com/news/world/europe/patrick-smyth-europe-s-crisis-of-social-democracy-1.3421053>
28. Sprung an die SPÖ-Spitze: 97,8 Prozent für Rendi-Wagner (2018, November 24). *Kurier*. Retrieved from: <https://kurier.at/politik/inland/am-sprung-zur-parteispitze-rendi-wagner-appelliert-ans-herz-der-spoe/400333740>
29. *Ziel übertroffen! SPÖ Zukunftsprogramm*. Retrieved from: <https://zukunftsprogramm.at/article/ziel-uebertroffen>
30. Zirnig, D. (2014, November 23). *Entwicklung und Überblick: Parteimitglieder in Österreich*. Retrieved from: <https://neuwal.com/2014/11/23/entwicklung-und-ueberblick-partemitglieder-in-oesterreich/>
31. *Zwischen Nutzen und Idealen (2017, August 17)*. *ORF*. Retrieved from: <https://orf.at/v2/stories/2399160/2399159/>

Парлюк Владислав Ігорович

Аспірант

Маріупольський державний університет

87500, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

Parlyk Vladislav

Postgraduate Student

Mariupol State University

129a, Budivelnkyiv Ave., Mariupol, 87500, Ukraine

Email: parlykvladislav@gmail.com

ORCID 0000-0002-3654-4697

Цитування: Парлюк В. І. Пошук напрямів виходу з кризи соціал-демократичного руху Австрії / В. І. Парлюк // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2019. – Т. 22. – № 2. – С. 69-79.

Citation: Parlyk, V.I. (2019). Пошук напрямів виходу з кризи соціал-демократичного руху Австрії [The search of ways out of crisis of the Social Democratic Movement of Austria]. *Scientific and theoretical almanac «Grani», 22 (2), 69-79.*

Стаття надійшла / Article arrived: 18.01.2018

Схвалено до друку / Accepted: 21.02.2019